

UZASADNIENIE

Projektowane rozporządzenie Ministra Edukacji zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej jest wydawane na podstawie upoważnienia zawartego w art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. a, b, e, f i h ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2023 r. poz. 900, z późn. zm.).

Projekt rozporządzenia przewiduje zmiany w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. poz. 356, z późn. zm.), zwanym dalej „rozporządzeniem”, polegające na nadaniu nowego brzmienia:

- 1) załącznikowi nr 1 do rozporządzenia, który określa podstawę programową kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej (załącznik nr 1 do projektu rozporządzenia);
- 2) załącznikowi nr 4a do rozporządzenia, który określa podstawę programową kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia (załącznik nr 2 do projektu rozporządzenia).

Proponowane zmiany podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej i branżowej szkoły I stopnia polegają przede wszystkim na ograniczeniu treści nauczania – wymagań szczegółowych. Natomiast zmiany w celach kształcenia – wymaganiach ogólnych zostały zaproponowane tam, gdzie były konieczne w związku z wprowadzonymi zmianami w treściach nauczania – wymaganiach szczegółowych.

W przypadku części zatytułowanych „Warunki i sposób realizacji” również zaproponowano zmiany będące w szczególności konsekwencją redukcji treści nauczania – wymagań szczegółowych, ale także wynikające z potrzeby szerszego uwzględnienia w podstawie programowej kształcenia ogólnego korzystania w procesie nauczania – uczenia się z cyfrowych narzędzi oraz zasobów edukacyjnych dostępnych w Internecie.

Celem zmiany podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej i branżowej szkoły I stopnia jest:

- 1) zapewnienie adekwatności zakresu treści nauczania – wymagań szczegółowych do wymiaru godzin nauczania przedmiotów, określonego w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 3 i ust. 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe;
- 2) umożliwienie nauczycielom skupienia się na realizacji wymagań ogólnych podstawy programowej; wymagania szczegółowe, prezentujące konkretne treści kształcenia, powinny być dobrane tak, aby jak najlepiej realizować wdrażanie celów kształcenia, określonych w wymaganiach ogólnych.

Zaproponowane zmiany mają na celu zapewnić nauczycielom i uczniom więcej czasu na spokojniejszą oraz bardziej dogłębną realizację zagadnień określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego.

W stosunku do aktualnej podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, określonej w załączniku nr 2 do rozporządzenia, zaproponowane zmiany w załączniku nr 1 do projektu rozporządzenia obejmują:

- 1) zmianę tzw. preambuły (część początkowa i wspólna dla podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej), w której:
 - a) cele kształcenia ogólnego w szkole podstawowej uzupełniono o wymóg dbania o środowisko przyrodnicze, w tym klimat, w skali lokalnej i globalnej,
 - b) dodano wymóg dotyczący stosowania w pracy z uczniami założeń uniwersalnego projektowania, a w przypadku uczniów z niepełnosprawnościami, w tym uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, którym nauczanie dostosowuje się do ich możliwości psychofizycznych oraz tempa uczenia się – wprowadzono odwołanie do racjonalnych usprawnień, o których mowa w Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169 oraz z 2018 r. poz. 1217). Proponowane zmiany związane z wdrożeniem metodyki projektowania uniwersalnego oraz racjonalnych usprawnień mają na celu dostarczenie nauczycielom konkretnych rozwiązań w zakresie pracy z uczniami w sposób uwzględniający zróżnicowanie ich potrzeb edukacyjnych, w tym wynikających z niepełnosprawności. Metodyka projektowania uniwersalnego pozwala zredukować bariery w dostępie do treści edukacyjnych w procesie nauczania – uczenia się oraz ograniczeń w wykazywaniu się przez uczniów posiadaną wiedzę i umiejętnościami. Zgodnie z art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu

dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2022 r. poz. 2240), przez barierę rozumie się przeszkodę lub ograniczenie architektoniczne, cyfrowe lub informacyjno-komunikacyjne, które uniemożliwia lub utrudnia osobom ze szczególnymi potrzebami udział w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami. Projektowanie uniwersalne jest strategią, która umożliwia tworzenie programów nauczania, prowadzenie zajęć edukacyjnych, tworzenie materiałów edukacyjnych i ćwiczeniowych, a także poszczególnych zadań czy tekstów, aby mogły być wykorzystywane przez jak największą grupę osób, bez potrzeby szczegółowych dostosowań, z założeniem przywoływanej zasady równości. Istotą racjonalnych usprawnień jest wprowadzanie modyfikacji w zakresie wymagań edukacyjnych oraz warunków i organizacji kształcenia w celu realizacji indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych dziecka lub osoby uczącej się, które nie mogą zostać zaspokojone w ramach projektowania uniwersalnego. Racjonalne usprawnienie może przejawiać się, np. w realizowaniu programu nauczania w taki sposób i z wykorzystaniem takich metod, które odpowiadają potrzebom ucznia z niepełnosprawnością. Przykładowo może to być stosowanie specjalnych technologii, sprzętu specjalistycznego i środków dydaktycznych wspomagających procesy poznawcze czy odbiór treści przez osoby z niepełnosprawnością wzroku, słuchu czy posługujących się metodami AAC lub polskim językiem migowym;

- 2) zmianę podstawy programowej kształcenia ogólnego dla II etapu edukacyjnego (tj. klas IV–VIII) w zakresie przedmiotów: język polski, język obcy nowożytny, język łaciński, język mniejszości narodowej lub etnicznej, język regionalny – kaszubski, historia, wiedza o społeczeństwie, matematyka, biologia, geografia, chemia, fizyka, informatyka. Zaproponowane zmiany mają na celu zmniejszenie podstawy programowej kształcenia ogólnego o około 20%, m.in. usunięto treści nauczania – wymagania szczegółowe, które są niemożliwe lub bardzo trudne do zrealizowania w praktyce szkolnej, a także ograniczono wymagania związane z wiedzą teoretyczną lub encyklopedyczną na korzyść rozwijania umiejętności. Zmniejszono ilość materiału przeznaczoną do opanowania przez ucznia, co powinno przełożyć się na większą motywację do uczenia się, rozwijanie zdolności i zainteresowań oraz kształtowanie właściwych przekonań i postaw. Natomiast bez zmian pozostaje podstawa programowa kształcenia ogólnego w zakresie przedmiotów: przyroda, technika, muzyka, plastyka, edukacja dla bezpieczeństwa, wychowanie fizyczne, wychowanie do życia w rodzinie, etyka, a także kształcenie zintegrowane (klasy I–III);

- 3) wskazanie w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla II etapu edukacyjnego (tj. klas IV–VIII) w zakresie języka polskiego, że na egzaminie ósmoklasisty nie obowiązują znajomość treści i problematyki krótkich utworów literackich poznawanych w całości, utworów literackich poznawanych we fragmentach i utworów poetyckich – dla klas IV–VI. Egzamin ósmoklasisty jest przeprowadzany na podstawie wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej. Konieczne jest wskazanie, że na tym egzaminie wymagana jest znajomość części lektur obowiązkowych, tj. pozycji książkowych poznawanych w całości, natomiast nie jest wymagana znajomość krótkich utworów literackich poznawanych w całości, utworów literackich poznawanych we fragmentach i utworów poetyckich dla klas IV–VI. Oczekiwanie od uczniów przystępujących do egzaminu ósmoklasisty znajomości problematyki krótkich tekstów, które były omawiane w klasach IV–VI przez jedną, dwie godziny lekcyjne jest wymaganiem nadmiarowym i nie jest konieczne do rzetelnego sprawdzenia umiejętności polonistycznych na egzaminie przeprowadzanym w klasie VIII. Należy dodać, że w latach 2019–2024 na egzaminie ósmoklasisty obowiązywały tylko lektury z klas VII i VIII;
- 4) rezygnację z odrębnej podstawy programowej kształcenia ogólnego w zakresie przedmiotu język mniejszości narodowej lub etnicznej – język niemiecki, co stanowi konsekwencję zmian wprowadzonych rozporządzeniem Ministra Edukacji z dnia 2 lutego 2024 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym (Dz. U. poz. 144). Oznacza to, że będzie jedna wspólna podstawa programowa kształcenia ogólnego dla wszystkich języków mniejszości narodowej lub etnicznej – tak jak miało to miejsce przed rokiem szkolnym 2022/2023.

W projekcie rozporządzenia uwzględniono również sytuację uczniów klasy VI szkoły podstawowej, w przypadku których – w konsekwencji zmiany podstawy programowej kształcenia ogólnego w zakresie przedmiotu technika, wprowadzanej sukcesywnie począwszy od roku szkolnego 2023/2024 rozporządzeniem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 6 lutego 2023 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla

szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. poz. 312) – w roku szkolnym 2024/2025 stosuje się jeszcze podstawę programową kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej stanowiącą załącznik nr 2 do rozporządzenia, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2023 r. w zakresie przedmiotu technika.

W stosunku do aktualnej podstawy programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, określonej w załączniku nr 4a do rozporządzenia, zaproponowane zmiany w załączniku nr 2 do projektu rozporządzenia obejmują:

- 1) zmianę tzw. preambuły (część początkowa i wspólna dla podstawy programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia), w której:
 - a) wprowadzono uzupełnienia odnoszące się do kształtowania postaw szacunku dla środowiska przyrodniczego i postaw ekologicznych,
 - b) dodano wymóg dotyczący stosowania w pracy z uczniami założeń uniwersalnego projektowania, a w przypadku uczniów z niepełnosprawnościami, w tym uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, którym nauczanie dostosowuje się do ich możliwości psychofizycznych oraz tempa uczenia się – wprowadzono odwołanie do racjonalnych usprawnień, o których mowa w Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. Proponowane zmiany związane z wdrożeniem metodyki projektowania uniwersalnego oraz racjonalnych usprawnień mają na celu dostarczenie nauczycielom konkretnych rozwiązań w zakresie pracy z uczniami w sposób uwzględniający zróżnicowanie ich potrzeb edukacyjnych, w tym wynikających z niepełnosprawności;
- 2) zmianę podstawy programowej kształcenia ogólnego w zakresie przedmiotów: język polski, język obcy nowożytny, język mniejszości narodowej lub etnicznej, język regionalny – kaszubski, historia, matematyka, biologia, geografia, chemia, fizyka, informatyka. Analogicznie, jak w przypadku podstawy programowej kształcenia ogólnego dla II etapu edukacyjnego (tj. klas IV–VIII szkoły podstawowej) zaproponowano zmiany mające na celu zmniejszenie podstawy programowej kształcenia ogólnego o około 20%. Natomiast bez zmian pozostaje podstawa programowa kształcenia ogólnego w zakresie przedmiotów: biznes i zarządzanie, edukacja dla bezpieczeństwa, wychowanie fizyczne, wychowanie do życia w rodzinie, etyka;
- 3) rezygnację z odrębnej podstawy programowej kształcenia ogólnego w zakresie przedmiotu język mniejszości narodowej lub etnicznej – język niemiecki, co stanowi konsekwencję zmian wprowadzonych rozporządzeniem Ministra Edukacji z dnia 2 lutego 2024 r.

zmieniającym rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym. Oznacza to, że będzie jedna wspólna podstawa programowa kształcenia ogólnego dla wszystkich języków mniejszości narodowej lub etnicznej – tak jak miało to miejsce przed rokiem szkolnym 2022/2023.

Ponadto, proponowana podstawa programowa kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia nie obejmuje podstawy programowej kształcenia ogólnego w zakresie przedmiotu historia i terażniejszość. Ma to związek z procedowanym obecnie projektem rozporządzenia Ministra Edukacji w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół – przewidującym rezygnację od roku szkolnego 2024/2025 dla uczniów klas I liceum ogólnokształcącego, technikum i branżowej szkoły I stopnia z przedmiotu historia i terażniejszość. Jednakże w związku z tym, że przedmiot historia i terażniejszość będzie jeszcze realizowany w roku szkolnym 2024/2025 w klasie I branżowej szkoły I stopnia, do której uczęszczają uczniowie, którzy rozpoczęli kształcenie z dniem 1 lutego 2024 r., to przewidziano odpowiedni przepis przejściowy (§ 3 projektu rozporządzenia).

Jesienią 2024 r. Ministerstwo Edukacji Narodowej planuje przekazać do uzgodnień, konsultacji publicznych i opiniowania projekt podstawy programowej kształcenia ogólnego dla nowego przedmiotu, który ma zastąpić dotychczasowy przedmiot historia i terażniejszość. Nowy przedmiot będzie dedykowany edukacji obywatelskiej, którego realizacja jest przewidziana w klasie II szkół ponadpodstawowych.

Ponadto w projekcie rozporządzenia przewidziano przepis przejściowy (§ 4 projektu rozporządzenia) stanowiący o tym, że podstawa programowa kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2022 r., w zakresie przedmiotów historia i wiedza o społeczeństwie, stosuje się w roku szkolnym 2024/2025 w stosunku do uczniów klasy III branżowej szkoły I stopnia, do której uczęszczają uczniowie, którzy rozpoczęli kształcenie z dniem 1 lutego 2022 r., ze względu na fakt, że przesądziło już o tym rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 8 marca 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów

z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej.

Proponowane zmiany w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej i branżowej szkoły I stopnia zostały przygotowane przy założeniu, że nie będą skutkowały koniecznością wydania przez wydawców nowych podręczników. Uczniowie tych szkół będą mogli korzystać z podręczników dotychczas dopuszczonych do użytku szkolnego.

Proponuje się, aby rozporządzenie weszło w życie z dniem 1 września 2024 r.

Projekt rozporządzenia nie zawiera przepisów technicznych i w związku z tym nie podlega procedurze notyfikacji aktów prawnych określonej w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Przedmiot regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Projekt rozporządzenia nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt rozporządzenia nie podlega ocenie w zakresie oceny skutków regulacji w trybie § 32 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348).

Projekt rozporządzenia nie ma wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców w rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236).

Odnosząc się do § 12 pkt 1 w związku z § 132 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz. U. z 2016 r. poz. 283) należy stwierdzić, że projekt rozporządzenia uwzględnia regulacje, w stosunku do których nie ma możliwości, aby mogły być podjęte za pomocą alternatywnych środków.